

รายงานผลการตรวจสอบที่ 1026/2560

สิทธิชุมชน กรณีกล่าวอ้างว่าการระงับการก่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ถึงอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นการร้องเรียน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนเพื่อขอให้ตรวจสอบและเสนอเรื่องมายังคณะรัฐมนตรีให้ทบวทนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2530 ที่มีผลเป็นการระงับโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 1117 (คลองลาน - อุ้มผาง) ซึ่งจะเป็นเส้นทางเชื่อมจากอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ไปยังอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยผู้ร้องเห็นว่าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้อ้างเหตุผลในประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมแต่เพียงด้านเดียว ไม่ให้ความสำคัญต่อประเด็นด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง โดยการระงับโครงการดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดตาก ซึ่งขายผลผลิตได้ในราคาต่ำในขณะที่มีต้นทุนสูง เนื่องจากต้องขนส่งผลผลิตจากอำเภออุ้มผางไปขายยังอำเภอแม่สอดในระยะทางที่ไกล ทั้งยังทำให้ชุมชนชาวอำเภออุ้มผางไม่ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมทางสังคม อันอาจเข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิชุมชนต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และประชาชนชาวอำเภออุ้มผางที่พึงมีสิทธิจะได้รับการพัฒนาจากรัฐในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะสาธารณสุขปศุสัตว์ขั้นพื้นฐาน

การดำเนินการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ผู้ร้องมีสิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขปศุสัตว์ขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง การที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2530 ให้งดโครงการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 1117 (คลองลาน - อุ้มผาง) และมีมติเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 ห้ามมิให้ตัดถนนในเขตอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อเป็นทางสัญจรสาธารณะขึ้นใหม่ รวมทั้งกรณีที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์กรเอกชนด้านการอนุรักษ์ ไม่เห็นด้วยกับโครงการก่อสร้างทางหลวงดังกล่าวย่อมจะแบ่งพื้นที่ป่าตะวันตกออกเป็นสองส่วน และก่อให้เกิดปัจจัยคุกคามต่อพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าที่สำคัญของประเทศเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงเห็นว่าเป็นการกระทำที่พอสมควรแก่เหตุแล้ว ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมารัฐได้ใช้มาตรการทางกฎหมายกำหนดให้พื้นที่เขตอำเภออุ้มผางเป็นเขตอนุรักษ์เพื่อประโยชน์ในด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของส่วนรวม โดยมีผลอันเป็นการจำกัดสิทธิหลายประการของประชาชนในพื้นที่ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดิน การใช้ประโยชน์จากของป่า การพัฒนาสาธารณสุขปศุสัตว์ของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนในอำเภออุ้มผาง รัฐบาลควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม ของประชาชนในอำเภออุ้มผางควบคู่ไปกับการบำรุงรักษา ดูแล และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือ

แนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 247 (1) และ (3) ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(1) คณะรัฐมนตรี ควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่อำเภออุ้มผางจังหวัดตาก เป็นกรณีพิเศษโดยจัดทำเป็นอำเภอนำร่อง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาทิ ด้านการศึกษา การสาธารณสุข โดยเน้นการพัฒนาบนฐานอัตลักษณ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมศาสตร์ และความโดดเด่นทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเฉพาะ

(2) คณะรัฐมนตรี ควรสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ หรืออำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยมีเป้าหมายในการสนับสนุนการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ให้มีความรู้ ศักยภาพ และทักษะในด้านการประกอบอาชีพ ให้ทันต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และจะช่วยแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจของอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

(3) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรพิจารณาศึกษาและจัดทำโครงการนำร่องนำมาตรการทางการเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น ค่าบริการทางระบบนิเวศ (Payments for Ecosystem Services : PES) หรือการแบ่งปัน (Benefit sharing) เป็นต้น มาใช้เป็นมาตรการชดเชยและส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในเขตพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ความสำเร็จ/ความก้าวหน้าในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แจ้งว่า รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งมอบหมายให้กระทรวงคมนาคมเป็นหน่วยงานหลักรับข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และให้กระทรวงอุตสาหกรรมสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการในภาพรวม เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป